

Verksamhetsberättelse

Personligt ombud

Timrå och Härnösand

2019

Inledning

I samband med psykiatrireformen (regeringens proposition 1993/94:218 psykiskt stördas villkor) bedrevs försöksverksamheter med Personliga ombud på tio orter i landet. Socialstyrelsens utvärdering av försöksverksamheterna visade goda resultat för klienterna. Grundläggande syften med reformen var ökad delaktighet i samhället, bättre vård och socialt stöd. Personliga ombuds verksamheter startade 2002 i Sundsvall, Timrå och Härnösand.

Arbetsmodell

Vårt arbete grundar sig i resursmobiliseringsmodellen och vi utgår från empowerment som är grundpelaren i vårt arbete. Empowerment kan liknas vid självbestämmande och egenmakt. Egenmakt och kontroll över sin livssituation är grundläggande för individens känsla av välbefinnande. Ju högre grad av empowerment desto större utrymme för individen att kunna identifiera sina förmågor, sätta upp mål och skapa handlingsutrymme. Därför är det primära i en arbetsprocess inte att ställa upp mål för individen, eller att ange vilka metoder hon bör använda för att uppnå dessa. Istället utgår arbetet med att det skapas möjligheter för individen att själv formulera sina mål och att genom egna aktiviteter och handlingar kunna uppnå dessa. Hur detta ser ut är individuellt och utgår från var individen befinner sig.

Uppdrag

Det övergripande syftet som personligt ombud är att möjliggöra för en person med psykiska funktionsnedsättningar att i mesta möjliga mån återta kontrollen och makten över sitt liv samt att verka för att komma ut i arbete. Den enskildes inflytande över vård, stöd samt rehabiliteringsinsatser är centralt.

En annan viktig del är att arbeta för attitydförändringar i samhället för målgruppen psykiskt funktionshindrade. Personliga ombud har också i sitt uppdrag att uppmärksamma och rapportera systembrister i samhällsfunktioner.

Målgrupp

Personer i ålder 18 – 65 år som lider av långvarig psykisk ohälsa.

Enligt Socialstyrelsens förslag enligt förordning SFS 2013:522 är målgruppen för personligt ombud personer som har psykiska funktionsnedsättningar betydande och *väsentliga svårigheter* att utföra aktiviteter på olika livsområden. Den enskilde ska ha *sammansatta och omfattande* behov av vård, stöd och service, *rehabilitering och sysselsättning* samt ha behov av långvariga kontakter med socialtjänst, primärvården och den specialiserade psykiatrin och andra myndigheter.

Bedömningsgrunder och prioriteringar

Beslut om vem som ska få stöd av personligt ombud tas av ombuden själva.

Bedömningsgrunder vi utgår från är om personen tillfaller målgruppen, hur eventuella insatser kring personen ser ut samt vilket nätverk som finns kring den. Vid kö utgår vi från en prioriteringsordning vilken är fastställd av vår ledningsgrupp:

Ensamstående med barn

Unga personer, i ålder 18 – 25 år

Personer utan stöd från socialtjänst eller psykiatri

Organisation

Ledningsgrupp

Ledningsgruppens funktion utgår från Socialstyrelsens Meddelandeblad 5-2011 och innebär bl.a. att fastställa eventuell avgränsning av målgrupp samt prioriteringsordning vid kösituation. Ekonomi och uppföljning är andra viktiga frågor för Ledningsgruppen, som har två sammankomster per år. Inga-Lill Nilsson har ansvaret för Personliga Ombud i Timrå och Härnösand.

Kommunerna skjuter till pengar till verksamheten och Landstinget i form av kontinuerlig utbildning under året. Ledningsgruppen har haft två träffar under året. Länsstyrelsen anordnade tillsammans med Personliga ombuden en länsträff för ledningsgrupperna och arbetsledarna.

Ledningsgruppen

Maria Hellström, omsorgschef Härnösands kommun

Annika Backström, Sundsvalls kommun

Lena Flodin, Försäkringskassan

Ingalill Nilsson, Timrå kommun

Jan-Ove Jonasson, Ånge kommun

Anna-Karin Drewsen, Region

Lena Cantzler, Arbetsförmedlingen

Bengt Norlander ordförande RSMH

Ann-Louise Bäckström och Leif Sundell har vardera en heltidstjänst som personliga ombud med Timrå kommun som arbetsgivare. Personliga ombud ligger organisatoriskt under socialförvaltningen med Sara Grape-Junkka som förvaltningschef och Inga-Lill Nilsson som är verksamhetschef på anhörigcenter och enhetschef med ansvar för ombudens arbete i både Timrå och Härnösand som har ett samverkanavtal mellan kommunerna sedan 2011.

Kompetensutveckling

Utbildning och föreläsningar

Vår årliga konferens hölls i Malmö den 14 – 15 maj. Den anordnas av YPOS (Yrkesföreningen för personliga ombud) och socialstyrelsen. Det är en nationell konferens för alla personliga ombud och de chefer som finns i verksamheterna. Det var två mycket givande dagar. Anders Molt, Socialstyrelsen gav en lägesrapport om vad som är aktuellt i vårt uppdrag

som personligt ombud. Flera föreläsare deltog och gjorde dessa dagar lärorika bla så föreläste Arnhild Lauveng, psykolog från Norge med egen erfarenhet från schizofreni till att vara frisk. Roland Paulsen, docent i sociologi föreläste om arbetssamhällets inverkan på våra liv.

Den 6 februari anordnade Länsstyrelsen en dag om föräldraskap stöd. Det var en mycket bra dag som varvades med flera intressanta föreläsare.

En konferens om Funktionshinderpolitik ägde rum i Härnösand den 7 Maj. Länsstyrelsen inbjöd till denna dag med många bra föreläsare.

Den 9 December var det en inspirationsdag om psykisk hälsa i Härnösand på Parkaden.

Två nätverksträffar anordnade Chanette Sjödin, vår samordnare på Länsstyrelsen. Den första träffen var på länsstyrelsen den 25 April. På programmet var b.la Bostadsförsörjning av Johan Åkesson, Länsstyrelsen och aktuellt Arbetsförmedling samt handlingsplan Länsstyrelsens roll. Vi förde även en dialog om vad som var aktuellt i våra kommuner.

Nästa länsträff ägde rum den 28 november i Härnösand.

Chanette informerade om vilka systembrister som identifierats på nationell nivå och vi tog upp nuläget i våra verksamheter. Susanna Elmberger, MR-utvecklare på Länsstyrelsen informerade om uppdraget kopplat till funktionshinderpolitiken och mänskliga rättigheter. Vi blev även presenterade för Emma Wik som kommer att bli vår nya samordnare för oss på länsstyrelsen då Chanette Sjödin slutar from 2020.

Handledning

Vi har nu utökat vår handledning till 3 tillfällen per termin av Ingmar Nissen. Handledningen har vi tillsammans med Po i Sundsvall och Ånge samt Sollefteå.

Klientarbete och vägledning

Under året har många anhöriga hört av sig till oss via telefonen. Vi har inte varit personligt ombud för alla av deras närstående. De personer vi har varit PO för har naturligtvis givit sitt samtycke till att vi har haft kontakt med den anhörige för att delge oss information som varit viktig i vårt arbete.

Flera personer har hört av sig och sökt personligt ombud men inte fått vår hjälp pga. flera inte tillhör vår målgrupp. Vi har däremot informerat och/eller hänvisat till rätt hjälp. Här följer b.la några som tagit kontakt själva eller från någon myndighet:

- Psykiatrin ringer om en man i pensionsålder och behövde hjälp att få sin ålderspension.
- En annan man informerade vi om en SIP.
- En socialsekreterare ringer om en man med ryggproblem som blivit utförsäkrad från Försäkringskassan.
- Ytterligare en man ringer om att han behöver ett intyg för sjukskrivning.
- En präst ringer om en man som inte får någon ekonomisk hjälp.
- En person som bor på ett boende ringer och säger sig inte få hjälp av sin förvaltare.

Systemhindersrapportering

Personliga ombud har i sitt uppdrag att upptäcka och rapportera systembrister i samhällsfunktioner som blir till hinder för målgruppen personer med psykisk ohälsa. Det ska syfta till förbättringsarbete inom verksamheter och kunna minimera hinder i samhällssystem för målgruppen.

Vi rapporterar systemfelen i Härnösands kommun till Socialförvaltningschef. Hon rapporterar vidare till socialnämnden som ger en återkoppling till oss angående ev. åtgärd. I Timrå kommun rapporterar vi till Socialförvaltningschef Sara Grape - Junkka. Regionens systemfel/avvikelse rapporteras till Anna-Karin Drewsen via mail eller brev.

Rapportering av systembrister på lokal nivå rörande Försäkringskassan kommer att göras till myndighetens representant i ledningsgruppen.

Uppmärksammade brister

De brister vi har upptäckt under året är i stort sett som liknande år.

Läkarbrist inom psykiatri leder till oacceptabla väntetider och därmed också stoppar upp processen och rehabiliteringen för klienterna. Många insatser och ersättningsformer kräver att de ska göras utredningar och intyg ska bifogas. Läkare- och psykologbristen gör att det blir långa väntetider och att personerna får akuta problem med ekonomin.

När en samtalskontakt går i pension eller slutar sin anställning blir inte patienten tilldelad någon annan kontakt. Den får söka sig till sin vårdcentral för en ny remiss till bedömningsenheten som då avgör om personen tillhör specialistvården.

Problem med bostad består dels beroende på bostadsbrist men även på grund av att många klienter har sviktande ekonomi eller finns med i kronofogdens register och därför svårt att få ett hyreskontrakt.

Bristande tillgänglighet hos många myndigheter. I kontakten med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har många svårigheter att fylla i och skicka in blanketter. Det krävs mycket av individen själv.

Inom Försäkringskassan regelsystem så har vi några systemfel som vi vill belysa. Gällande b.la:

- Idag är det mycket svårt att få ett personligt möte med någon handläggare på myndigheten. Finns det ett ärende som är pågående så kan det finnas en liten möjlighet men det är svårt.
- *Aktivitetsersättningens upphörande vid 30 års ålder.* De personer som har haft den ersättningen och ska fylla 30 år får ingen information att de kan söka sjukpenning i särskilda fall. Den ger en försörjning till personen så den inte behöver söka

ekonomiskt bistånd i kommunen. Risken kan bli annars att de blir beroende av försörjning via kommunen under flera år.

- *Sjukersättning*

Det går inte att få ett möte på Försäkringskassan då personer med sjukersättning inte har någon handläggare om hanläggningstiden är slut. Personen får ringa kundtjänst som kanske inte är så insatt i personens funktionshinder. Personer som också har svårt att göra sin röst hörd via telefonen och behöver få ett personligt möte blir inte hjälpt med sina problem och funderingar.

Gemensamma träffar med landstinget

Vi har haft gemensamma utbildningsträffar varje månad på Affektiva mottagningen vid Sundsvalls sjukhus med Kenneth Göransson.

Praktikant

Även under detta år har vi haft en praktikant från Programmet för hälsa och rehabilitering i arbetslivet på Mittuniversitetet.

Vi har också haft besök av en praktikant från lärlingsprogrammet Vård och omsorg i Härnösand.

Förändringar som påverkar vårt arbete

Under året har vi sett en stor ökning av personer som ringt pga. att de har blivit utförsäkrade och inte fått någon sjukpenning eller tappat sin SGI (sjukdomsgrundande inkomst). Flera av dem har inte tillhört vår målgrupp men blivit hänvisade att ta kontakt med oss.

Vi har fortsatt se problem med omställningen av socialförsäkringens villkor gällande sjukpenning och sjukersättning samt aktivitetsersättning. De olika systemen med ersättning gör att det finns ingen förutsägbarhet hur mycket pengar personerna får i slutet av månaden. Många blir hänvisade till att ta kontakt med socialtjänsten för att söka ekonomiskt bistånd. Det blir en stor frustration för de personer som inte vet om de får någon ekonomi i slutet av månaden när hyran ska betalas.

Vi ser fortfarande en stor förändring när det gäller personer som är bostadslösa och erhåller ekonomiskt bistånd. Bostadsföretagen accepterar inte att socialtjänsten garanterar de första hyrorna, vilket tidigare underlättade för de utsatta med liten eller ingen inkomst. Bostadsproblemet är fortfarande stor i båda kommunerna. Läkarbristen har också ökat som visar sig med att det är olika läkare varje gång och svårt att få tider till en läkare som inte är en akuttid. Många vårdcentraler har inte läkartider klara för bokning mer än någon vecka i taget. Behöver man en längre tid hos läkaren så får man ringa flera gånger för att det inte är klara med bokningen av läkarens arbetstider, ofta pga att det inte vet vilken läkare som kommer att arbeta och hur länge den är kvar på mottagningen.

Utvecklingen av digitaliseringen i samhället är inte bara av godo. Många som inte har möjlighet till en dator men kan använda sig av Bank-ID har bidragit till att de har kunnat få enklare till hjälp från oss. Men de personer som har svårt med Bank-ID och inte har någon

dator utestängs från den hjälp som de behöver. De kan vara väldigt svårt att få kontakt med banken och kunna ta ut pengar kan bli näst intill omöjligt om det blir något fel.

Klient situationen under 2019 i Timrå kommun

Antal klienter under 2019

15 kvinnor och 3 män

Fördelade på åldersgrupper:

Antal kvinnor

18-29 år: 6

30-49 år 6

50-64 år 3

65 år och uppåt:

Antal män

18-29 år: 1

30-49 år: 2

50-64 år:

65 år och uppåt:

Antal klienter med minderåriga barn 8 kvinnor

Antal nya klienter under 2019

1 kvinna

Fördelade på åldersgrupper:

Antal kvinnor

18-29 år: 1

30-49 år:

50-64 år:

65 och uppåt:

Avslutade klienter 2019

4 kvinna och 3 män

Fördelade på åldersgrupper:

Antal kvinnor

18-29 år:

30-49 år: 3

50-64 år: 1

65 år och uppåt

Antal män

18-29 år: 1

30-49 år: 2

50-64 år:

65 år och uppåt:

Samverkan, Informations och erfarenhetsutbyte i Timrå kommun

Vi har god kontakt med kommunens olika sysselsättningsarenor inom socialpsykiatri i Timrå kommun. Svenska kyrkan är en viktig kontakt för oss som har hjälpt en del av våra personer med matkassar och en del samtal. Vi har även en bra kontakt med socialsekreterarna som har kontakt med våra klienter.

Klientsituationen under 2019 i Härnösands kommun

Antal klienter under 2019

14 kvinnor och 11 män

Fördelade på åldersgrupper:

Antal kvinnor

18-29 år: 10

30-49 år 4

50-64 år 1

65 år och uppåt:

Antal män

18-29 år: 4

30-49 år: 7

50-64 år:

65 år och uppåt:

Antal klienter med minderåriga barn 7 kvinnor och 4 män

Antal nya klienter under 2019

6 kvinnor och 4 män

Fördelade på åldersgrupper:

Antal kvinnor

18-29 år: 5

30-49 år: 1

50-64 år:

65 och uppåt:

Antal män

18-29 år: 2

30-49 år: 2

50-64 år:

65 och uppåt:

Avslutade klienter 2019

6 kvinnor och 3 män

Fördelade på åldersgrupper:

Antal kvinnor

18-29 år: 3

30-49 år: 3

50-64 år:

65 år och uppåt:

Antal män

18-29 år: 2

30-49 år: 1

50-64 år:

65 år och uppåt:

Informations- och erfarenhets utbyte i Härnösands kommun

Vi har en god kontakt med biståndshandläggare LSS och SoL samt Sambandet som är kopplat till Samordningsförbundet.

Vi anordnar tillsammans med psykiatrikonsulent Pär Hägglund och Barbro Jansson i Härnösands kommun anhörigträffar andra tisdagen varje månad på kvällstid i Gula villan.

Orsaken till att nya klienter tar kontakt med oss är som tidigare år mycket beroende av ekonomiska problem och att de behöver stöd i kontakten med myndigheter och med sjukvården.

INFÖR 2019

Ledningsgruppen

Den har nu utökats och utgör nu deltagare från de myndigheter som krävs. Fortsätter sitt engagemang med träffar mer regelbundet och även länsträffar är inplanerade.

Samarbete

Utbildningsträffarna med Kenneth Göransson på Affektiva kommer att fortsätta. Vårt samarbete med LSS handläggarna, boendestöd/individstöd och sysselsättningsarenor är viktiga samarbetspartner som vi kommer att fortsätta kontinuerlig kontakt med.

Socialsekreterarna är naturligtvis även viktiga samarbetspartner som vi har kontinuerlig kontakt med i de ärenden vi har gemensamt.

Vi kommer att fortsätta att delta i anhörigträffarna i Härnösand.

Handledning

Vi kommer att fortsätta med handledning tillsammans med PO verksamheten i Sundsvall och Sollefteå samt Ånge. Det bör vara obligatoriskt då det är ett viktigt verktyg i vårt arbete anser Socialstyrelsen.

.

Utvärdering av verksamheten

Vi fortsätter att använda oss av vårt statistikprogram Netigate (databas) men den behöver ses över lite.

Information/Presentation av vår verksamhet

Vi fortsätter att jobba med personer med komplexa problem i vardagen där det är tydligt att det är den psykiska funktionsnedsättningen som är det grundläggande problemet. Vi framför våra systemfel till de myndigheter de berör på ett mer aktivt sätt. Vi ska fortsätta att synliggöra verksamheten personligt ombud genom att delta i informationsdagar vid universitet, gymnasieskolor och folkhögskolor samt andra utbildningar för vuxna.

Vi kommer att ta kontakt med Digitaliseringsenheten för att få information samt att vi kan beskriva att den försvårar tillvaron för många av våra klienter.